

**Ve stopách otce
k samostatnosti.
Portrét
Ludmily Matiegkové**

Pavla

Vošahlíková

Učitelka, spisovatelka i badatelka v oboru egyptologie Ludmila Matiegková se narodila 9. března 1889 v Lovosicích.³⁷⁵ Otec, Jaroslav Matiegka vykonával v době narození svého jediného dítěte ve městě a okolí soukromou lékařskou praxi. Pocházel z poměrně zámožné pražské rodiny, ve které se vedle medicíny studovala také práva, někteří příbuzní působili ve státních službách a rodinné vztahy pomáhaly zpravidla při hledání i startu pracovní kariéry.³⁷⁶ Lékařská i právní kvalifikace zajišťovala Matiegkům zpravidla slušnou existenci, společenskou prestiž a poměrně nezávislé postavení.

Matka Marie, rozená Stránská, pocházela z úřednické rodiny. V dětství i mládí žila v různých českých městech, do kterých byl její otec jako soudní úředník v souladu s běžným postupem ve státní službě přidělován. Před penzionováním působil delší dobu v Praze³⁷⁷, která v 80. letech byla už zcela nepochybně střediskem českých národních snah. Národní zájmy rodina soudního rady podporovala a vychovávala v tomto duchu i svou jedinou dceru. Pro Stránské byl důležitý také Mělník, odkud pocházeli Mariini prarodiče. Směřovaly tam pravidelně její prázdninové cesty a rodinné zahrady, vinice i dům na náměstí číslo popisné 51, představoval její druhý domov. Mezi Prahou a Mělníkem žila v dětství a mládí také Ludmila, která se s rodiči už v roce 1892 přestěhovala z Lovosic do hlavního města království.

Nebylo to snadné rozhodnutí vyměnit zajištěnou a výnosnou lékařskou praxi, postavení městské honorace a mnohé další životní jistoty za dlouho nejisté a v mnoha ohledech závislé zaměstnání pomocného asistenta městského fyzika, který za zřízení svého místa vděčil epidemii cholery, šířící se do Prahy z Hamburku.³⁷⁸ Ludmilini rodiče se pro poměrně riskantní životní krok rozhodli přes varování příbuzných zejména tchá-

375 K okolnostem jejího narození srovnej J. Matiegka – L. Matiegková, *Vzpomínky*, rukopis s. 222–224, Archiv Národního muzea (dále ANM), fond J. Matiegka, k. 1a.

376 Historií své rodiny se J. Matiegka i jeho dcera zabývali v rukopisných pamětech dlouhodobě a poměrně spolehlivě ji zachytili od konce 18. století. Srovnej tamtéž. s. 11n.

377 Tamtéž, s. 191.

378 „Když r. 1892 hrotilo nebezpečí, že z Hamburku bude zavlečena cholera, žádal městský fyzik MUDr J. Záhoř, aby obec pražská ustanovila lékaře, který by na nádražích měl dozor nad cestujícími z Německa a podle potřeby vyšetřoval osoby podezřelé ze styku s nemocnými nebo přímo nemocné ... Místo jsem obdržel já“ – vzpomínal J. Matiegka –, „...opustil jsem ihned své působiště Lovosice a přihlásil se k nové službě.“ (Tamtéž, s. 230.)

na, který měl s úřednickou kariérou zkušenosti a raději by viděl svou dceru spolehlivě zajištěnou mužem ve svobodném postavení.

Praha však nabízela pracovní i společenské příležitosti, kterým nemohlo malé, převážně německé město konkurovat. Okolí Lovosic sice dovoľovalo Jaroslavu Matiegkovi věnovat se jeho zálibě archeologii, to však bylo pro něj málo. Chyběl mu především okruh přátel, se kterými by mohl své poznatky probírat, i příležitost k uplatnění ve veřejném životě. Také jeho žena, vychovaná jako vlastenka, dávala přednost české společnosti, která jí v Lovosicích chyběla. Oba mysleli i na malou Ludmilu, její výchovu a vzdělání.

Marie Matiegková, která se sama učila převážně soukromě doma³⁷⁹, chtěla pro svou dceru lepší školní přípravu. Přispívala spolku Minerva provozujícímu nejstarší dívčí gymnázium v habsburské monarchii už od roku 1890.³⁸⁰ Mnozí přátelé a příbuzní se domnívali, že se jedná jen o vlastenecké gesto, o podporu další české instituce, která vzbudila zájem veřejnosti nejen svým zaměřením, ale také prvenstvím v česko – německém soupeření.

Marie Matiegková však věřila, že gymnaziální studium otevře cestu ke vzdělání i vlastní dceři. Ta vzpomínala, že matka vždy slibovala, „že až dorostu, půjdu na tu školu.“³⁸¹ V otázce vyššího dívčího vzdělání byli oba rodiče zajedno. Už v raném dětství připravoval otec Ludmilu na studium a vychovával ji, jak uváděla „po chlapecku“. „Měla jsem sice mnoho panen“ – psala později ve svých pamětech – „i tatínek sám mi je kupoval, ale dlouho jsem u nich nevydržela, nikdy jsem pro ně nešla a nevařila. Hrála jsem si s nimi až později, a pak vždy jen na školu. Mou vášní byl kůň a bič. Všelíjakých koní dřevěných, omalovaných i srstí potažených, jízdnic i kočárových měla jsem téměř tolik jako panen.“³⁸²

379 Srovnej tamtéž, s. 176.

380 Podmínky za kterých vznikalo první dívčí gymnázium spolku Minerva a obtíž se získáváním podpory pro něj popsala podrobně jedna z jeho zakladatelek Eliška Krásnohorská. „*Nalezlo se dosti zarputilých nepřítelů i v samých kruzích inteligence našinské, pohřichu i z učitelstva. Tak například i učitel státního ústavu pro vzdělávání učitelek Hrys, potkav mě na nábreží, zastavil mě: Bůh vás bude trestat za hřích proti zákonům jeho odvěkým!*“ (Táž, *Boj o vyšší dívčí školu*, in: *Výbor z díla II.*, Praha 1936, s. 487.)

381 J. Matiegka – L. Matiegková, c. d. , s. 240.

382 Tamtéž.

Dříve než vstoupila Ludmila Matiegková v roce 1901 do gymnázia, musela získat základní vzdělání. Od počátku roku 1895, kdy pro ni nastala školní povinnost, ji vyučoval domácí učitel a rodiče. Ve třetí třídě měla vstoupit do veřejné školy na Smíchově. Ředitelem tam byl cestovatel Josef Kořenský a škola se těšila výborné pověsti. Prostředí, do kterého měla školačka přijít, se jí líbilo. Zaujaly ji vystavené předměty z cest pana ředitele a byla nadšená představou, že ji bude učit slavný spisovatel, autor knížek, které si kupoval i její otec. Stěhování na Smíchov se však neuskutečnilo a celá rodina zůstala ještě rok v Holešovicích a později přesídlila na Karlovo náměstí v Praze. Před Jaroslavem Matiegkou se v roce 1897 po úspěšné habilitaci v oboru antropologie a demografie na filozofické fakultě české university otevírala vysněná kariéra vysokoškolského učitele a přibližně ve stejné době opustil službu na magistrátu a nastoupil jako zdravotní koncepční úředník při zemském výboru.³⁸³

V souvislosti se snahou prosadit se na universitě zažil zpočátku velké zklamání, když jeho žádost o habilitaci z antropologie zamítla zejména příčiněním prof. Janošika lékařská fakulta. Negativní stanovisko bylo zdůvodněno tím, že „antropologie nemá žádných vědeckých úspěchů, jak prý ukazuje hlavní její představitel, Rudolf Vichrov.“³⁸⁴

Situaci pomohl Jaroslavu Matiegkovi vyřešit přítel, docent a brzy už mimořádný profesor filozofické fakulty Lubor Niederle. V souvislosti s jeho povýšením se docentské místo uvolnilo a habilitační řízení Ludmilina otce proběhlo bez překážek na základě práce Vzrůst, vývin, tělesné vlastnosti a zdravotní poměry mládeže král. hlav. města Prahy.³⁸⁵

Komplikace při vstupu na universitní půdu, které potkaly otce, ovlivnily později i jeho dceru, a to jak při volbě studijních oborů tak

383 „Odbor VII. (zemského výboru – P.V.), kam nastoupil otec jako koncipista, měl na starosti věci zdravotní, ústavy pro choromyslné, porodnice a nalezince, nemocnice, očkování a likvidování léčebných nákladů nemocnic. ...Otcovo postavení bylo s počátku poněkud neurčité. ... Později prosadil přísedící Žďárský jeho jmenování zdravotním referentem a později zdravotním inspektorem.“ (Tamtéž, s. 267–268.)

384 Tamtéž, s. 259. Mínen byl německý antropolog Rudolf Vichrow, mezinárodně respektovaný odborník.

385 Původní text studie byl připraven v roce 1895 k národopisné výstavě československé. Po příznivých ohlasech byla publikována v roce 1897 v Rozpravách České akademie pro vědy, slovesnost a umění.

při rozhodování o praktickém povolání. Z Karlova náměstí bylo poměrně blízko do Vyšší dívčí školy, kam Ludmila Matiegková před vstupem na gymnázium docházela. Škola se také těšila dobré pověsti, nové žákyni se však příliš nelíbila. Připouštěla, že domácí vzdělávání způsobilo v jejich znalostech mezery, které bylo třeba zaplnit. Nevyhovovala jí však atmosféra mezi spolužačkami vesměs z rodin pražské smetánky, které měly od útlého věku především společenské ambice. Velmi se těšila na gymnázium, které v jejich očích představovalo to nejlepší místo ke získání zajímavých poznatků.

Chlapecké hry i studium, ke kterému Ludmila směřovala, vyvolalo dokonce nesoulad mezi jejími rodiči a prarodiči. Zejména babička Stránská nedovedla a nechtěla výchovné postupy své dcery přijmout. „Dědeček“, soudní rada Stránský, se údajně „sprátelil mnohem dříve než jeho žena s myšlenkou, že studuje takové děvče, které toho přece nemá zapotřebí. Babička to dlouho vytykala rodičům, zejména matce, a smířila se s tím jen jako s nutným zlem, když viděla, že své mínění neprosadí. Dědeček byl asi také překvapen matčiným rozhodnutím, ale nebránil mu. Bral věc tak, jak byla, nehlobaj se dále o feministických problémech, projevoval živý zájem o to, čemu se ve škole učíme, a rád při tom vzpomínal vlastních studií. Naučil mě také zpívat „Gaudemus igitur“ a „Nefuit regina Maria Terezia“, své oblíbené písničky, k nimž se družila jako třetí „Spi Havlíčku“.³⁸⁶

Přístup rodičů Matiegkových ke vzdělání dcery byl ve své době, v 90. letech 19. i počátkem 20. století, vzácný. Úspěch prvního dívčího gymnázia spolku Minerva od jeho vzniku však dokládá, že nebyli sami, kteří přáli změnám v postavení žen a podporovali jejich vzdělávací možnosti i uplatnění v kvalifikovaných povoláních.³⁸⁷

Přístup babičky odpovídal často opakovaným názorům její generace, která byla ochotna vyšší a odborné ženské vzdělání přijmout jen v případě hrozby osobní nouze a úpadku rodiny. Snahou zabezpečit neprovdané ženy a vdovy ospravedlňovaly požadavky zakladatelky ženského výrobního spolku založeného v roce 1871. Dokonce

386 J. Matiegka – L. Matiegková, c. d., s. 201–202.

387 Už při prvním zápisu do dívčího gymnázia, který probíhal 16. září 1890, se přihlásilo ke studiu padesát dva studentek a jejich počet v následujících letech neklesal. Srovnej E. Krásnohorská, c. d., s. 488.

ještě Eliška Krásnohorská, která se zasloužila o první české gymnázium spolku Minerva, zdůrazňovala tento krok hlavně potřebami nezaopatřených žen středních vrstev.³⁸⁸

Bylo zřejmé, že bez odborného vzdělání a školní kvalifikace se mohly ženy uplatnit jen v špatně placených, podřadných povoláních, které je degradovaly i společensky. Zabránit tomuto úpadku mohla, podobně jako v případě chlapců, lepší příprava včetně návštěvy vyšších a odborných škol. Pokud neexistovala existenční nutnost, zdálo se být dívčí vzdělání v očích značné části veřejnosti zbytečnou ztrátou času.

Rodiče Ludmily Matiegkové však s omezením vyššího ženského školství jen na případy, ve kterých se řešila tíživá osobní nouze, nesouhlasili. Středoškolská studia jejich dcery proběhla úspěšně a 23.července 1908 složila maturitu. Jednalo se z hlediska gymnázia spolku Minerva o významné datum. Po dlouhou dobu od založení v roce 1890 do roku 1907 neměla tato škola tzv. právo veřejnosti a její absolventky musely skládat závěrečnou zkoušku na jiných ústavech.³⁸⁹ Maturity minervistek probíhaly vesměs úspěšně, přesto pro ně znamenalo neznámé prostředí překážku na cestě za potřebným vysvědčením. Komplikace v podobě cizí školy a často i nepřátelských zkoušejících se Ludmile při její maturitě už vyhnuly.

Ona sama i její rodiče počítali s dalším univerzitním studiem. Vzhledem ke svému věku neměla patřit k první průkopnické generaci českých vysokoškolaček, přesto bylo jejich množství před první světovou válkou stále malé a počítaly se v jednotlivých ročnících na desítky, maximálně na stovky.³⁹⁰ Už v průběhu střední školy nepochybovala

388 Názor, že ženské vzdělání a kvalifikace má zabránit především ženám ze středostavovských vrstev v hmotném úpadku obhajovala v 80. letech 19. století zejména Eliška Krásnohorská. „Žena chudá pracovala odjakživa bez ženské otázky, poněvadž pracovati musila, jinak žítí nemohouc, žena bohatá pak pro chléb zajisté pracovati nebude, byť ženská otázka učinila sebe větší pokroky. Uprostřed mezi železnou nutností chudoby a bezstarostností přebytku jest onen obor, ve kterém nejvlastnější stránka samostatné otázky ženské má svou půdu. Ženská otázka tudíž prakticky se nejvíce obírá vynacházením různých oborů průmyslové a duševní práce pro schopnost ženskou.“ (E. Krásnohorská, *Ženská otázka česká*. Epištoly svobody č. 29. Praha 1881, s. 17.)

389 Srovnej P. Vošahlíková, *Jak se žilo na císaře Františka Josefa I.*, Praha 1996, s. 165.

390 Podrobný přehled o množství vysokoškolaček na univerzitách v českých zemích od roku 1897 do počátku 30. let 20. století podává tabulka sestavená Libuší Pajerovou pro publikaci A. Kozáková (ed.), *Čeho jsme dosáhly. Deset let práce SVVŽ (Svazu vysokoškolsky vzdělaných žen) v RČS*, Praha 1932, s. 96. Počet studentek nepřesahoval v jednotlivých letech do konce první světové války šest set dvacet, a to souhrnně na české i německé univerzitě, k většímu rozšíření ženského studia došlo až od roku 1920.

o svých univerzitních studiích.. Při volbě fakulty a oboru však poprvé zvažovala své vyhlídky nejen z hlediska zájmů, ale také možnosti uplatnit se jako žena. Podle vlastních slov: „Když jsem na vyšším gymnáziu počala uvažovati o svých dalších studiích, byla jsem rozhodnuta, že půjdu na filosofickou fakultu a budu studovat dějepis a zeměpis, ale později jsem počala kolísat. Neboť jestliže byly ve mně po jiných živých i mrtvých členech rodiny silné atavistické sklony k historii, byly také jen o málo slabší k medicíně. Medicína se mi vždy líbila a mimo to působila na mě i rodová tradice. V našem skleníku se matně třpytil prastrýcův stříbrný pohár s datem otcova doktorátu. Mám k němu připojit i své datum? V době před maturitou jsem byla již téměř rozhodnuta ... Otec znal mé váhání a nezasahoval do něho. Teprve při jedné rozmluvě o prázdninách mi řekl, jestliže jsem se rozhodla pro medicínu, že mohu na ní jít, ale z počátku nesmím studovat na české pražské univerzitě. Prof. Jánošík, který vůbec medicínám nepřál, by si prý jistě nedal ujít příležitost, aby dceři svého domnělého vědeckého odpůrce ztrpčil studium co nejméně. ... Tento důvod rozhodl konečně přece ve prospěch historie.“³⁹¹

Fakulta byla zvolena, obtížný byl ovšem i výběr specializace. Už v době gymnaziálních studií lákaly Ludmilu starověké dějiny Orientu, a proto od prvních kroků na univerzitě se zaměřila na přednášky indologa prof. Josefa Zubatého a arabisty prof. Rudolfa Dvořáka. Po čase zůstala věrná arabskému světu v podání prof. Dvořáka. Věnovat se současně historii a kultuře Indie bylo příliš náročné. Ludmila začala navíc objevovat obor, který se na české univerzitě tehdy nepřednášel. Jednalo se o egyptologii. Už v době studia publikovala za podpory prof. Lubora Niederleho v časopise *Pravěk* články o egyptských archeologických objevech. Nedostatek domácích specialistů, kteří by ji mohli pro zvolený obor připravovat, se otec snažil vyrovnat tím, že ji posílal na zahraniční univerzity. „Jeden rok mě vypravil k prof. Ermanovi do Berlína, druhý k egyptologu Bissingovi a assyrologu Hommelovi do Mnichova. Bylo to sice vždy jen na krátký pobyt, který mi nemohl dát příležitost k nějakému soustavnému studiu, ale který stačil abych se v cizině rozhlédla a naučila se samostatnosti.“³⁹²

391 J. Matiegka – L. Matiegková, c. d., s. 291.

392 Tamtéž, s. 294.

Další studijní pobyt v cizině měla podle představ Jaroslava Matiegky uskutečnit jeho dcera až po státnicích a ukončení studia. Věděl, že se musí rozhodnout mezi vědeckou dráhou spojenou s univerzitní kariérou a povoláním středoškolské profesorky. On sám dával přednost první variantě s tím, že éra středoškolských profesorů v roli předních badatelů zvolna končí.

V této věci se však s Ludmilou neshodli. Později sama přiznávala, že měl pravdu, když viděl její budoucnost buď na gymnázium nebo na univerzitu a vylučoval možnost zvládnout obojí. Ovšem právě jeho zkušenosti z doby habilitace i z pozdějších odborných polemik, které byly vedeny často více osobně než vědecky, ji odradily od pokusu o univerzitní kariéru. K tomu se připojila touha být existenčně nezávislá. Na rozhodování o profesionální budoucnosti, z doby vysokoškolských studií vzpomínala později slovy: „Já byla žhavá po samostatné existenci. V oné touze po nezávislosti byly taky i vzpoura dcery zámožné rodiny proti všem předsudkům, které tak mnozí lidé v jejím okolí vyvozovali právě z té zámožnosti a kterými se ji snažili spoutati. Mimo to jsem nevěřila jako otec, že bude ženě snadné, aby dosáhla univerzitní katedry. Viděla jsem právě na něm, co překážek musí při tom překonati i muž, kolik těch překážek vyrůstá mnohdy z důvodů malicherných a osobních. U ženy se s tím musilo počítat tím spíše, a při tom bylo v mé povaze mnohem méně zářivého optimismu, který usnadňoval otcí zápas s jakoukoli nepřízní. Otec, dobrý psycholog, pochopil mnoho mých důvodů a ve své svobodomyšlnosti mě k ničemu nenutil. Naše debaty pak vedly jej jistě k tomu, že se ještě více zamyslel nad problémem feminismu.“³⁹³

Z jednoduchého citu pro spravedlnost a snad také proto, aby své dceři dokázal, že vědecká kariéra žen je možná, podporoval Jaroslav Matiegka své studentky a nepodceňoval jejich schopnosti. Pravdou ovšem bylo, že začínaly s univerzitním studiem vesměs později než jeho dcera, až po roce 1918, v době, kdy zásadní proměny politické i společenské přály širšímu uplatnění žen ve veřejném životě i v profesionální kariéře mnohem víc než před první světovou válkou.³⁹⁴

393 Tamtéž, s. 295.

394 Podrobněji srovnej P. Vošahlíková, *Pozycja społeczna i prestiż kobiety pracujacej zawodowo w latach na przełomie XIX i XX wieku*, in: *Kobieta i praca*, A. Żarnowska – A. Szwarc (eds.), Warszawa 2000, s. 255–266.

Rodiče, zejména otec byl pro Ludmilu největší autoritou i vzorem. Nebyl ovšem sám, kdo ji podle vlastního svědectví ovlivnil při vytčení životní dráhy zaměřené na samostatné uplatnění v kvalifikovaném povolání. Ve vzpomínkách se vracela k řadě příbuzných i přátel, kteří na ní v tomto směru působili. Významné místo mezi nimi zaujímal Růžena Valentová, kterou poznala a stýkala se s ní při svých prázdninových pobytech. O něco starší mělnická rodačka musela svou existenci i životní samostatnost prosazovat obtížněji než Ludmila. Rodina ani doba nebyla příliš vstřícná k jejím snahám. V mládí rozvíjela svůj hudební talent, studovala hudbu doma i v Itálii a stala se v Mělníce ředitelkou kůru. To jí však nestačilo a začala se horlivě věnovat také zemědělským pracím na rodinné vinici. Sousedé se divili a příbuzní s touto zálibou nesouhlasili, domnívali se však, že jde o neškodný vrtoch. Podle Ludmilina svědectví „se usmívali, když vídali slečnu Valentovou, dceru patricijské rodiny, jež vlastnila na náměstí veliký rodový dům, jak ušpiněná táhla domů vozík zeleniny nebo ovoce, a říkali, že je přemrštěná a že to má z četby spisů Tolstojových.“³⁹⁵

V případě Růženy Valentové se nejednalo o přechodný vrtoch, ale o snahu najít pro sebe přiměřené uplatnění. K zásadní změně ve svém životě se rozhodla už jako dospělá. „Nedbajíc překážek v rodině i mimo ni“, pokračovala ve vzpomínkách Ludmila Matiegková, „ukončila středoškolské studium, vystudovala medicínu a usadila se na Mělnice jako lékařka.“³⁹⁶ Po ukončení studia, získání titulu MUDr. a založení vlastní praxe se však i nadále setkávala s předsudky a nedůvěrou, které musela soustavně překonávat.³⁹⁷

S odstupem času dospěla Ludmila k poznání, že i mnohé její příbuzné, například otcovy sestry i babička Stránská, které s ženskou emancipací příliš nesouhlasily, projevíly v životě, zejména ve

395 J. Matiegka – L. Matiegková, c. d., s. 207.

396 Tamtéž.

397 Vydělečná práce žen, zejména kvalifikovaná vyžadující odbornou přípravu a vyšší vzděláním, narážela na odpor velké části veřejnosti zejména na přelomu 19. a 20. století, t. z. v době, kdy zájem o studium a uplatnění v náročných a prestižních povoláních ze strany žen stoupal. Podrobněji tamtéž, s. 259–266; táž, Studentki czeskie w organizacjach kobiecych przed I wojną światową, in: Działaczki społeczne, feministki, obywatelki...: Samoorganizowanie się kobiet na ziemiach polskich do 1918 roku, A. Janiak – Jasińska, K. Sierakowska – A. Szwarc (ads.), Warszawa 2008, s. 279–285.

vypjatých situacích rozhodnost a samostatný úsudek. Úspěšně pečovaly o rodinné hospodářství, vyučovaly jazyky, ruční práce, zakládaly vlastní dílny. Jejich samostatnost nebyla deklarovaná, ale praktická.

Rozhodnutí Ludmily Matiegkové věnovat se pedagogické práci na střední škole přivedlo jejího otce k systematickému zájmu o problémy pedagogiky. Spolu s profesorem Františkem Čadou se zasloužil o vznik pedagogického ústavu.³⁹⁸ Své dceři svěřoval k ověření psychologické testy, na základě jejich praktických poznatků připravoval zásady zkoumání duševního a tělesného vývoje mládeže apod.³⁹⁹

Ludmila Matiegková se jako středoškolská profesorka nevzdala ani svého studijního zájmu o egyptologii. Ve 20. letech 20. století podnikla tři studijní cesty do Egypta a na Blízký východ.⁴⁰⁰ Také publikace její disertační práce *Názory starých Egyptanů na duši*⁴⁰¹ nebyla jejím posledním slovem k této tematice. Pobyty v Egyptě ji inspirovaly například ke knize *V objetí sfingy*⁴⁰², ve které spojila své odborné poznatky se zkušenostmi cestovatelky. Ve 20. letech se na pražské univerzitě zásluhou Františka Lexy otevřely egyptologií nové možnosti, které se ještě rozšířily po zřízení samostatného egyptologického semináře na Karlově univerzitě v roce 1925, a Ludmila Matiegková nezůstala stranou.⁴⁰³ Současně pomáhala otci při jeho antropologických výzkumech.

398 František Čada se snažil pedagogiku a péči o mládež institucionálně zajistit už v roce 1910, kdy pomáhal organizovat Sdružení pro výzkum dítěte. J. Matiegka se o tuto problematiku také zajímal a spolupůsobil při přeměně Sdružení v pražský Pedagogický ústav. Po smrti přítele Čady, zemřel v prosinci 1918, se ujal péče o novou instituci a pomáhal vytvářet její výzkumný program. Srovnej J. Matiegka – L. Matiegková, c. d., s. 442.

399 J. Matiegka – L. Matiegková, c. d., s. 296.

400 Cestám Ludmily Matiegkové do Egypta a jejím egyptologickým bádáním po ukončení univerzitních studií se věnovala v několika publikacích H. Havlůjová . Srovnej táž, *Okouzlení Egyptem*. Ludmila Matiegková 1889–1960, Praha 2005, *passim*; táž, Ludmila Matiegková, česká soukromá badatelka a její studijní pobyty v Egyptě ve 20. letech 20. století, in: A. Jůnová-Macková, H. Navrátilová, H. Havlůjová, L. Jůn (eds.), *Krásný, báječný, nešťastný Egypt*. Čeští cestovatelé konce 19. a první poloviny 20. století, Praha, Libri 2009, s. 386–400.

401 L. Matiegková, *Názory starých Egyptanů na duši*, in: *Věstník České akademie císaře Františka Josefa pro vědy, slovesnost a umění*, roč. 25, 1916.

402 L. Matiegková, *V objetí sfingy*, Praha, nakl. Štorch-Marien, 1927.

403 K počátkům české egyptologie na Karlově univerzitě a úloze Františka Lexy srovnej *Kdo byl kdo. Čeští a slovenští orientalisté, afrikanisté a iberoamerikanisté*, Praha 1999, s. 297n. (kde další literatura).

V soukromém životě se obklopila přáteli, mezi kterými měla výsadní postavení Aloisie Skořepová, jak o tom svědčí jejich obsáhlá vzájemná korespondence.⁴⁰⁴ Velkou ztrátu pro ni znamenalo úmrtí matky v roce 1928 před její třetí cestou do Orientu. Marie Matiegková umřela neočekávaně. Ještě několik hodin před smrtí se svým mělnickým známým chlubila úspěšnou dcerou i manželem,⁴⁰⁵ který se měl stát rektorem univerzity. Ludmila si uvědomovala, že v dalších letech musí svého otce podporovat za sebe i svou matku. Její snaha pečovat o otce byla vzorná. Po smrti Ludmily uveřejnily dokonce některé noviny omylem zprávu, že nezemřela dcera, ale žena antropologa Jaroslava Matiegky.

Léta druhé světové války pro ni byla velmi těžká, protože v roce 1941 zemřel otec a poměrně brzy v roce 1948 ho následovala také Aloisie Skořepová. Badatelské zájmy a matiegkovský optimismus, který Ludmila u sebe postrádala jen zdánlivě, ji přivedly v 50. letech zpět k egyptologii a publikaci řady článků v *Archivu orientálním*,⁴⁰⁶ Poslední z nich vyšel v roce 1960, kdy 26. srpna ve svých oblíbených Mariánských Lázních zemřela.

404 Srovnej H. Havlůjová, *Okouzlení Egyptem...*, s. 205–230; táž, *Ludmila Matiegková ...*, s. 386–387.

405 J. Matiegka – L. Matiegková, c. d., s. 466.

406 Srovnej: *Individual Characteristics of Figures on the Egyptian Stelae*, in: *Archiv orientální* 20, 1952, 1–4, s. 15–27; *Drei organische Adstringentien in den altägyptischen medizinischen Papyri*, in: *tamtéž* 26, 1958, 1, s. 1–27; 529–552; *Tierbestandteile in den altägyptischen Arzneien*, in: 26, 1958, 4, s. 529–560; *Produkte tierischer Exkretion und Sekretin in den altägyptischen Heilmitteln*, in: *tamtéž*, 27, 1959, 4, s. 529–552; *Anorganische Bestandteile der altägyptischen Heilmittel*, in: *tamtéž*, 28, 1960, 4, s. 620–639.